

Q. D. B. V.
שם יהוה קדוש
S E V

APPROPINQVATIONEM
NOMINIS DIVINI,

E X

PSALMO LXXV, 2,
PRAESIDE

VIRO MAGNIFICO AC SVMME REVERENDO

DN. HENRICO KLAVSING,

SS. THEOL. DOCTORE AC PROFESSORE
PVBLICO, ECCLES. CATHEDR. MISEN. CANON. ALVMN.
REGIO-ELECT. EPHOR. NAT. SAXON. SENIOR., ACADEM.
DECENVIR. ET COLLEG. MAIOR. PRINCIP.

COLLEGIATO,

*PATRONO AC PRAECEPTORE SVO OMNI
HONORIS, AMORIS ET OBSERVANTIAE CVLTV,
PARENTIS LOCO, AETERNVM DEVENERANDO,*

IN ACADEMIA LIPSIENSI

A. R. S. MDCCXXIII. DIE XXV. IVNII

H. L. Q. C.

PROPONET
AVTOR & RESPONDENS

GODOFREDVS HOFFMANNVS,

LOMMACIO - MISNICVS,
S. S. THEOL. CVLT.

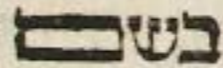
LIPSIAE,
LITERIS IMMANVELIS TITII.

Coll. diss. A
186, 24

24. J. 186 (24)

28

ARGUMENTUM TOTIUS DISSERTATIONIS.

*Præfatio ostendit scopum totius dissertationis & divisionem
in Sectiones duas, quarum Exegetica altera, altera do-
gmatica est.*

SECT. I. EXEGETICÆ

- §. I. *De Auctore Psalmi LXXV. quedam proponit.*
- §. II. *De scopo totius hujus Psalmi agit.*
- §. III. *Exhibet textum & versiones quasdam versiculi se-
cundi.*
- §. IV. *Explicat Nomen Dei.*
- §. V. *Exponit vocabulum appropinquationis.*
- §. VI. *Interpretatur nomen miraculorum.*
- §. VII. *Responsionem suppeditat ad objectiones dissentientium,
si quæ sunt.*

SECT. II. DOGMATICÆ

- §. I. *Explicat naturam appropinquationis Nominis Dei.*
- §. II. *Dividit appropinquationem Nominis Dei, in regno gra-
tiæ, in activam & passivam.*
- §. III. *Distinguit iterum appropinquationem activam illam,*

in appropinquationem salutaris gratiæ, & specialis providentiæ.

- §. IV. *Describit appropinquationem activam salutaris gratiæ.*
- §. V. *Eandem hanc activam appropinquationem dividit secundum diversam œconomiam Veteris, & Novi, Testamenti.*
- §. VI. *Appropinquationem per verbum Evangelii utriusque Testamento communem esse, ostendit.*
- §. VII. *Idem de appropinquatione per verbum legis demonstrat.*
- §. VIII. *Idem asserit de appropinquatione per miracula.*
- §. IX. *Explicat appropinquationem Nominis divini in circumcissione V. T.*
- §. X. *Ostendit, appropinquationem Nominis divini factam quoque esse in Agno Paschali.*
- §. XI. *Exponit appropinquationem ejusdem Nominis Dei, quæ fit in baptismo, & , quæ fit*
- §. XII. *In cœna Domini.*
- §. XIII. *Subjungit appropinquationem Nominis divini per Christum in typis factam.*
- §. XIV. *Agit de appropinquatione ejusdem Nominis, per Christum in carne facta.*
- §. XV. *Explicat hujus Nominis appropinquationem, secundum omnes gradus gratiæ Spiritus Sancti applicatricis.*
- §. XVI. *Proponit appropinquationem Nominis Dei secundum specialem providentiam divinam.*
- §. XVII. *Interpretatur appropinquationem fidei passivam, quod attinet ad idem hoc Nomen Dei.*
- §. XVIII. *Concludit hanc qualemcumque meditationem, demonstrando prærogativam Christianorum præ omnibus aliis gentibus.*

Q. D. B. V.

Q. D. B. V.

D E

APPROPINQUATIONE NOMINIS DIVINI.

PRÆFATIO.

Uoties in sacris literis Deus dicitur suis suam manifestasse præsentiam, suis secundum gratiam singularem operationibus, aut providentiam specialem, & quoties iterum vere fideles ac pii, sincero Deum prosequentes amore, dicuntur ex toto animo ad Deum conversi, toties fere simul appropinquationis nominis divini mentio injicitur. Ex quo apparet, plus significari per appropinquationem nominis hanc divini, quam vulgo creditur, aut illi opinantur, qui experiendo de hac re nihil addidicerunt. Et, licet hanc nominis divini appropinquationem, nobis in hac vita mortali vix inchoative, καὶ ἐκ μέγας liceat percipere, ὡς ἐν αἰνίγματι, 1 Corinth. XIII, 9, 12, measque speciatim vires, quas sentio, quam sint exiguæ, hæc materia longissime exsuperet, tamen operæ esse pretium putavi in hoc argumento meas, qualescunque illæ demum sint, periclitari vires, & quid per hanc Nominis divini appropinquationem intelligatur, inquirere. Fundamentum hujus instituti præbeat oraculum illud Davidis, quod in Psalmo occurrit LXXV, 2. Tractationis autem universæ, ut ordine singula procedant, omniaque plane ac plene proponantur, quæ explanare con-

stitui, sint sectiones duæ: Exegetica altera, altera dogmatica, dicatur. Nomen autem Dei sit mihi, etiam in præsentis hoc negotio, propinquum, efficiatque, ut & hic labor ad ipsius gloriam, & multorum emolumentum, convertatur.

SECT. I. EXEGETICA.

§. I.

QUOD ad auctorem attinet Psalmi LXXV, hic, si titulo, huic Psalmo præfixo, ejusdemque explicationi communi inhiærendum est, Assaphus erit, licet ad hanc sententiam multi multa soleant excipere, præsertim illi, qui omnes Psalmos CL soli tribuunt Davidi, secundum illud Talmudistarum: כל תשבחות האמורות בספר תהלים כולן: *Omnes laudes, quæ dicuntur in libro Psalmorum, omnes illas dixit David.* AUGUSTINUS, certe Lib. XVII, de Civit. Dei Cap. XIV, mihi, scribit, *credibilius videntur existimare, qui omnes illos CL Psalmos Davidis operi tribuunt, eumque aliquos prænotasse etiam nominibus aliorum, aliquid, quod ad rem pertineat, figurantibus; ceteros autem nullius hominis nomen in titulis habere voluisse: Sicut ei varietatis hujus dispositionem, quamvis latebrosam, non tamen inanem, Dominus inspiravit.* Atque, ut hanc suam sententiam tueatur, addit, *nomen Assaphi in titulis Psalmorum quorundam appellative explicandum esse de Synagoga, quod videre licet ex Tom. VIII. Oper. p. 788, & quidem in enarratione Psalmi LXXII, qui nobis est LXXIII.* Nos, cum de illis copiose agant alii, nihil hic addimus, nisi illud unum, quod, cur Assapho hic Psalmus LXXV denegetur, nulla causa necessaria possit allegari: Constat enim de illo, non solum ex I Chron. VII, 20, sqq., quis fuerit, nempe ex Gersonitarum familia

milia oriundus, decimo quinto nativitatis gradu a Levi, communi tribus suæ parente, distans, sed & illud, quod spiritu donisque prophetiæ fuerit instructus, uti patet ex 2 Chron. XXIX, 30, ubi, propter hæc dona, & ratione officii, dicitur **וְהָיָה לְנָבוֹן**, *videns*, seu *Propheta*. Quid? quod ipsi Psalmi dicantur ibidem **וְדַבְרֵי דָוִד וְאַסָּף**, *verba Davidis & Assaphi*. Neque est, cur velit aliquis hic obvertere, quod argumentum Psalmi LXXV non congruat Assapho, personæ autem, & statui Davidis, quam maxime sit conveniens. Congruet enim omnino hic Psalmus Assapho, dummodo scopus ejusdem & argumentum recte exponatur, observeturque illud probe, quod non solum David, sed & tota Ecclesia, omnesque pii ac fideles in hoc Psalmo, quasi loquentes, in medium adducantur, ipseque Assaphus, nomine Davidis, futura simul prædicet.

§. II.

Non ignoro, multas esse & admodum discrepantes, aliorum de scopo Psalmi LXXV opiniones. Sunt, qui arbitrantur, hunc Psalmum esse propheticum & respicere liberationem ex captivitate illa, qua olim populus Israeliticus tenebatur, Babylonica, cujus intuitu NICOLAUS de LYRA Psalmum hunc refert ad tempora Cyri, & depulsæ ab Israelitarum gente servitutis. Confirmare hoc intendit ex hujus Psalmi inscriptione, quando prima ejus verba, *ne perdas*, sic interpretatur: *Servasti Ecclesiam tuam, optime Deus, per annos septuaginta, sub durissima illa captivitate: Ne perdas itaque hos, sed pro bonitate tua serva, protege, custodi nos &c.* Quæ sententia etsi improbanda simpliciter non sit, quoniam ab universa Ecclesia, de qua agit hic Psalmus, ad Ecclesiam particularem Israelitarum omnino valet quædam consequentia, tamen non exhaurit argumentum universum & scopum

pum

pum totius Psalmi. De aliorum, de quibus nunc agere nihil attinet, similibus explicationibus simile esto iudicium. Placet enim, & omnibus facile præferenda esse aliis videtur, illorum sententia, qui, solidis innixi fundamentis, ostenderunt, contineri in Psalmo LXXV colloquium quasi aliquod Filii Dei & Ecclesiæ pressæ, seu omnium fidelium, in adversitatibus constitutorum. Hoc posito, scopus totius Psalmi erit, consolari Ecclesiam, multis malis & persecutionibus districtam, & quidem solatii argumentis desumptis α) A perpetua Nominis divini præsentia, vers. 2, β) A justo iudicio divino, vers. 3, γ) A promissionibus divinis, fidelibus datis, de eorundem conservatione, vers. 4, δ) A iusta vindicta divina, vers. 5 - 9, ϵ) A totali infidelium extirpatione, vers. 10, sq. Confer. GESNERI *Commentat. in hunc Psalmum.*

§. III.

Textus ipse, quem explanandum mihi sumsi, ex Psalmo LXXV, commate 2, in fonte ipso sic fluit:

הוֹדִינוּ לָהּ אֱלֹהִים הוֹדִינוּ וְקָרוֹב שְׁמֶהּ סִפְרוּ נְבִלָתֶיךָ:

In Versione Septuaginta-Virali sic sese habet:

Ἐξομολογησόμεθα σοι ὁ Θεός, ἐξομολογησόμεθα, καὶ ἐπιμαλεσόμεθα τὸ ὄνομά σου· διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου.

Vulgata fontem ita exponit:

Confitebimur tibi, Deus, confitebimur, & invocabimus nomen tuum: Narrabimus mirabilia tua.

Osiandri hæc versio est:

Confitebimur tibi, Deus, confitebimur,
lauda-

laudamus te, Deus, laudamus & invocabimus, propinquum est nomen tuum. Narrabimus, narrabunt mirabilia tua.

Sebastianus Schmidius ita transtulit:

Confitemur tibi, Deus, confitemur, & propinquum (labiis nostris) nomen tuum: Enarrant mirabilia tua.

Lutherus omnium fere optime sic vertit:

Wir dancken dir, Gott, wir dancken dir, und verkündigen deine Wunder, daß dein Nahme so nahe ist.

§. IV.

Verba, quæ præcipue exponenda mihi erunt, hæc sunt וְקָרוֹב שְׁמִי, & *propinquum nomen tuum*, in quibus facile primum illud est, quod inquirendum erit, quando quæritur, quid per *Nomen Dei* hoc loco intelligatur? Scilicet nihil aliud, quam omnis salutaris gratia, in Christo nobis data, vel Deus ipse unitrinus, considerandus, tam secundum attributa omnia, speciatimque benignitatem, gratiam & misericordiam, paternumque erga homines in Christo affectum, quam decreta & opera, non solum justitiæ, quæ alias judicia divina dici solent, sed in primis quoque gratiæ suæ, in verbo Dei nobis revelatæ, adeoque secundum omnia beneficia a Christo nobis acquisita, & per fidem in Christum, mediantibus verbo & sacramentis, nobis applicanda, oblata & collata. Inde adeo ipse ὁ λόγος τῆς Θεῆς, cum prædicaret Mofi יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, his utebatur verbis: *Dominator, Domine Deus, misericors & graciosus, longanimis ad iras, & magnus benignitate ac veritate, qui servas benignitatem in millia,*

B

remit-

remittens iniquitatem & peccatum: Absolvendo tamen, (nocentem,) non absolvet, visitans iniquitatem patrum super filios, & super filios filiorum, in tertiam & quartam generationem, Exod. XXXIV, 6, sq., in quo oraculo, quasi commentarius aliquis continetur supra a nobis traditæ Nominis divini descriptionis. Quod vero idem in nostro quoque Psalmo LXXV lateat, atque aliunde etiam ex sacris literis demonstrari possit, hoc nunc restat, ut exponatur. Enim vero Assaphus illum, cujus nomen dicitur esse propinquum, primum in singulari numero alloquitur, הִדְיִנִי לַיהוָה, quo ipso satis luculenter indicat, se ad Deum unum dirigere orationem suam. Pergit deinde idem Psaltes, ac postea, continuans suam orationem, vocabulo utitur pluralis numeri, אֱלֹהִים, quo ipso, ad Deum simul unitrinum suas se convertere preces, clarissime demonstrat. Etsi enim vocabulum אֱלֹהִים in sacro Codice, nunc omnes tres personas sacrosanctæ trinitatis manifesto denotet, nunc speciatim ponatur pro duabus personis, nunc pro persona una, semper tamen hoc posterius fit cum connotatione omnium trium personarum, certe cum relatione ad omnes tres personas. Ipsa vox אֱלֹהִים, quoniam hoc loco non tantum in sensu absoluto ponitur, sed & cum addito quodam attributo divino, tam omnipræsentia, quam aliorum, quæ per vocabulum קָדוֹב indicantur, de quo tamen infra pluribus agendum, quid aliud, quam ipsum Deum unitrinum significat? Patet illud, cum aliunde, tum vero in primis ex Deut. XXVIII, 58, ubi dicitur הַשֵּׁם הַנְּכֹבֵד וְהַנּוֹרָאִי, nomen gloriosum & terribile, explicaturque statim in verbis proxime consequentibus, אֵת יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, per ipsum Deum unitrinum, confer & Psalmum XX, 2, & CXIII, 1, & CXV, 1, & loca longe plura alia Scripturæ Sacræ. Quod proinde apud

Jer.

Jer. XXIII, 23, dicitur *אלהי מקרב*, *Deus e propinquo*, illud nostro in oraculo intelligitur per *שם קרוב*. Confirmat idem illud, quo non habemus magis infallibilem testem, ipse Filius Dei, qui prædicans Mofi nomen Dei, ostendit, *שם*, nomen illud, ipsum denotare Deum unitrinum. Sic enim ille, nomen interpretaturus Dei, respondit Mofi, de hoc nomine quærenti: *Sic dices ad Filios Israel: Jehova, Deus Patrum vestrorum, Deus Abrahami, Deus Isaaci, & Deus Jacobi, misit me ad vos, cum addita hac asseveratione: זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור, hoc est nomen meum in æternum, & hoc memoriale meum in generationem & generationem, Exod. III, 15.* Idem hic Filius Dei, cum præteriret Mosen, & simul prædicaret ei nomen hoc, interpretabatur illud per: *יהוה יהוה אל רחום ורחמן: Jehovam, Jehovam, Deum misericordem & gratiosum &c;* de quo jam ante vidimus, ex Exod. XXXIV, 6. Et, ne ex nostro oraculo prorsus deesse videantur argumenta, ex quibus illud apparet, quod hoc loco per *שם* simul connotetur paternus Dei erga homines in Christo affectus, una cum omnibus reliquis Dei attributis, speciatimque gratia & benignitate, ejusdemque operationibus, respiciendum nunc quoque est ad vocabulum *הריני*, quod, quando in sacris literis de Deo adhibetur, significat Dei majestatem, bonitatem, justitiam, veracitatem, & potentiam, in primis beneficia Dei, celebrare, vel Deum unitrinum propter benignitatem & misericordiam, &c., celebrare, uti patet ex 2 Chron. VII, 6, & Efd. III, 11, collatis cum antea citato Exod. XXXIV, 6, sq. Atque hæc causa est, quamobrem Prophetæ, & fideles reliqui Veteris Testamenti, quærentes remissionem peccatorum, nunc suorum, nunc totius Populi Israelitici, tam sæpe ad Nomen Dei provocaverint confugerintque, & tam remissionem peccatorum suo-

rum, quam omnis generis beneficia, sibi exoraverint, per & propter Nomen Dei, inque omni denique adversitate in Nomine Dei præsidium, solatium, auxiliumque suum quaesiverint juxta ac invenerint. De Samuele constat, quomodo is, cum populus Israeliticus, rege desiderato, Deum ad iram concitasset, ad Nomen Dei se receperit, inque illo omnem spem collocaverit, cum magna asserens fidei *παρρησία καὶ πληροφροσύνη*: *Non deseret Jehova populum suum, בְּעִבּוֹר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל, propter nomen ejus magnum, 1 Sam. XII, 22.* Cum essent in magna captivitatis Babylonicæ calamitate constituti Jeremias & populus ipse Israeliticus, *agnovimus*, inquiunt, *o Jehova, malitiam nostram, iniquitatem Patrum nostrorum, quia peccavimus Tibi. Tu vero, ne spernito nos לִמְעַן שְׁמֶךָ, propter Nomen tuum, Jerem. XIV, 20, sq.* Quid dicam de Davide? qui in tot Psalmis prorsus eodem illo sensu, qui antea explicabatur, provocat ad Nomen Dei, v. c., Psalm. XXV, 11, CXLIII, 11, &c., ut illud nimis longum foret, hic enarrare: Petere enim remissionem peccatorum in Nomine Dei, & propter Nomen Dei, quid aliud est Davidi, quam petere remissionem, per & propter misericordiam Dei, speciatimque propter illam gratiam, quæ in Christo nobis data est. Atque hoc posterius, una cum beneficiis, in Christo nobis datis, acquisitis, oblatis & collatis, per Nomen Dei in oraculo nostro potissimum indicari & connotari, illud, cum aliunde, tum vero in primis apparet ex oraculi nostri, cum Ephes. II, 7, sq., & Act. IV, 12, collatione: Hic enim *omnes, & gratiæ, & benignitatis divinæ, divitiæ a Christo Jesu derivantur, nec ullum dicitur datum sub cælo Nomen aliud hominibus, in quo oporteat salvari eos, quam in Nomine Jesu.* Atqui de hoc omnes *Prophetæ, adeoque & Psalter noster, testimonium perhibent, quod remissionem peccatorum accipiant per Nomen ipsius omnes,*

omnes, qui credunt in ipsum. Speciatim huc pertinet vocabulum רַחֻם , quo utebatur ipse Filius Dei, cum Mofi Nomen suum interpretaretur: Hoc enim plus significat, quam, vel Græcorum τὸ ἔλεος , vel Latinorum misericordia, & quandoque, v. c., Ps. XL, II, per τὴν χάριν recte explicatur, quia denotat illam gratiam divinam & benignitatem, quæ est immerita & indebita, seu prorsus gratuita, qua serio pœnitentibus, & in Christum credentibus, peccata omnia remittuntur, nec pœnæ promeritæ immittuntur, confer de eo Num. XIV, 18, sq, Jon. IV, 2, Mich. VI, 18, Ps. XXXI, 17, CIX, 21, 26. Quod superest, & spectat ad judiciorum quoque divinorum manifestationem, quæ supra dicebatur per Nomen Dei simul connotari, hæc clarissimis verbis indicatur in Psalmi nostri LXXV commate tertio & consequentibus, quando, non Assaphus, ut nonnulli volunt interpretes, sed Deus & Christus, *ego, inquit, מִשְׁפָּטִים אֶשְׁפֹּט, cum reſtitudinibus, hoc est, rectissime, judicabo, cum apprehendero tempus statum:* Hic est enim idem ille, qui in carne assumpta ipse asseruit, *sibi datam esse potestatem judicium administrandi*, Joh. V, 27, coll. cum Joh. III, 18. Hic est ille, de quo Act. XVII, 30, docemus, *quod Deus constituerit diem, in quo judicaturus est orbem in justitia, per virum, quem destinavit.* Pertinent huc נִפְלְאוֹת , *mirabilia*, quorum mentio injicitur in ipso nostro oraculo, quippe quibus annumeranda sunt omnia illa, in quibus Deus Israelitis se exhibuit adiutorem, ejiciendo integras gentes, multisque & magnis pœnis afficiendo hostes Israelitarum. Liceat itaque sic colligere: Quicquid connotat justitiam divinam, illud etiam includit justitiæ divinæ effectus, seu justa Dei judicia. Atqui Nomen Dei, præter cætera, etiam justitiam Dei comprehendit. Ergo & significationem judiciorum divinorum simul involvit. Quod scilicet in nostro

oraculo Deus & Ecclesia conjunctim de Nomine Dei affirmant, illud, Exod. XXXIV, 7, ab ipso Filio Dei asseritur, quod Nomen Dei significet quoque visitationes iniquitatis patrum divinas, secundum iram, in filios & in filios filiorum, in nepotes & in abnepotes. Et quid prohibet, quo minus Nomine etiam Dei dicamus connotari בְּלֹא־הַקֵּל לְזֹרֵה, omnes maledictiones illas, quas, jussu divino, comminatus est illis Moses, qui voci Johevæ non auscultantur, Deut. XXVIII, 15, præsertim, cum judicia, immittenda impiis, totidem fere syllabis per Nomen Dei significantur apud Esaiam Cap. XXX, 27, ubi occurrunt hæc verba, quæ maximopere nos confirmant, הִנֵּה שֵׁם יְהוָה בָּא מִמְרָחֵק, ecce nomen Dei venit de longinquo. Ex omnibus, huc usque in medium allatis, multisque aliis, quæ huc referri poterant, hoc tandem relinquatur, Nomen Dei hoc loco significare voluntatem Dei, & antecedentem, & consequentem, & gratiæ, & justitiæ, & præmia, & pœnas divinas, ita tamen, ut pro lege fundamentali, (liceat mihi ita loqui,) in regno gratiæ in *Nomine Dei* semper emineat gratiosus salutis in Christo respectus. Hinc & Psaltes, ex Exod. XXXIV, semel atque iterum, & sæpius ad misericordiam Dei ac gratiam ejus provocat, judicia iræ ac pœnarum deprecatus, uti apparet ex Psalm. LXXXVI, 3, sqq, 15, sqq, CIII, 8, sqq, CXXX, 3, CXLIII, 2. De reliquis vocabuli Nominis divini significationibus, quæ huc aliquo etiam modo reduci possunt, quando, v. c., alias etiam connotat, veram de Deo unitrino & Christo doctrinam, amplioremque ejus cognitionem, Mich. IV, 5, Matth. VI, 9, Joh. XVII, 6; alias famam & celebrationem Nominis divini, 1 Reg. VIII, 41, Psalm. LXXIX, 9, CII, 16; alias verum Dei cultum, 1 Reg. VIII, 16, Deut. XII, 5, alias iterum aliud quid, conferri potest vel solus FLACIUS *in Clav. Script. Sacr. p. 738.*

§. V.

§. V.

Constat aliquid de vocabulo **שם יהוה**: Reliquum est, ut etiam aliquid adjiciamus de vocabulo **קרוב**, non unam semper & eandem retinente in sacro Codice significationem. Nunc denotat propinquitatem ratione situs locorum, cujus respectu Lothus, urbibus relictis Sodomiticis, angelum sic alloquitur: **הנה-נא העיר הזאת קרבה**, ecce civitatem propinquitate commodam, Gen. XIX, 20, & Achabus, Nabothi cum expeteret vineam, nullam addebat causam, nisi hanc: **כי הוא קרוב אצל ביתי**, 1 Reg. XXI, 2. Nunc significat propinquitatem temporis, cujus respectu interitus Moabitarum Jeremiae dicitur propinquus, **קרוב איד-מואב**, *instat, inquenti exitium Moabitarum*, Cap. XLVIII, 16. Eodem hoc respectu Es. XIII, 6, *dies, inquit, Domini appropinquat*, **קרוב יום יהוה**. Alias & propinquitas sanguinis & cognationis per hoc ipsum vocabulum denotatur, cum alias, tum vero maxime in his Scripturae locis, Num. XXVII, 11, Neh. XIII, 4, Ruth. III, 12, quippe ex quibus apparet, vocabulum **קרוב** conjungi cum vocabulo **שאר** ad explicandum illud, hoc est significandos illos, qui sunt maxime propinqui sanguine, aut cognatione. Est iterum & datur alia quaedam appropinquatio, ratione amoris, aut habitationis, & arctioris conjunctionis, item, ratione scientiae, sapientiae, & prudentiae, vel etiam ratione graduum & certitudinis in cognitione, de quibus agunt haec Scripturae loca, Prov. VII, 4, Rom. XIII, 11, sq, Eph. II, 13, quae omnia, & hujus generis alia, non erit alienum hoc loco observare, quia appropinquationem Nominis divini, infra explicandam, quodammodo illustrabunt. Hoc certissimum est, quod vocabulum **קרוב** differat a vocabulo **נגיש**, ut angustius a latiori, sicut apud Latinos

tinos

tinus vocabulum appropinquare plus significat, quam accedere. Quando in sacris literis $\tau\omicron$ קָרַב, vel etiam קָרוֹב, Deo attribuitur, refertur illud, nunc ad ipsam Dei essentiam, nunc ad amorem, gratiam, favorem, ac misericordiam Dei, ejusdemque effectus, seu opem, atque auxilia, & omnis generis beneficia, divina, imo etiam ad iram & justitiam divinam, ejusdemque effectus. Priorem appropinquationis divinæ relationem ad essentiam divinam confirmat Jer. XXIII, 23, coll. cum Act. XVII, 27, ubi & negative, per ἀδιαστοίαν essentiae divinæ, & positivis verbis, per appropinquationem ipsius Dei, sicut est, exponitur praesentia divina. Vid. SE-SAST. SCHMIDII *Coll. Bibl. pag. 95.* Posterior appropinquationis divinæ relatio, ad gratiam & auxilia gratiae divinæ, cum aliunde, tum maxime ex Psalm. XXXIV, 19, ubi *Deus* dicitur, קָרוֹב לְנִשְׁבְּרֵי-לֵב *propinquus contritis corde*, hoc est, propitius, favens, & praesens opitulator, quam explicationem verba proxime consequentia ipsa requirunt & suppeditant. Eadem explicatio erit Pf. CXLV, 18, 19, ubi denuo *Deus* dicitur קָרוֹב *propinquus omnibus invocantibus ipsum, omnibus, qui invocant ipsum fide*, & additur statim hæc explicatio: *Placidum enim se exhibet erga timentes eum, & vociferationem eorundem audiens, salutem dat illis*, confer. GEIER. *Allgegenw. Gottes, Meditat. XX, num. II, pag. 212, sqq.* Appropinquationem Dei secundum iram, seu justitiam, ejusdemque effectus, exponit idem Psalter, Psalm. CXIX, 150, & 151, cum hic *Deus* dicatur קָרוֹב *propinquus, arcendo & puniendo persecutores facinoris, qui a lege ejus procul absunt.* Nec possumus inficiari, quod quædam sint Scripturæ Sacræ loca, in quibus *Deus* dicitur, קָרוֹב, *propinquus*, habita simul æquali relatione, tam ad essentiam divinam, quam ad operationem amoris ac favoris prorsus singularis ac paterni divini

vini

vini. Sic enim, Es. L, 8, ipse Dominus & Servator noster de Deo profitetur, quod sibi sit קרוב, *propinquus*, quod ipsum de sola velle interpretari appropinquatione Dei secundum amorem & gratiam, non vero etiam simul de appropinquatione secundum essentiam divinam, Nestorianum ac Socinianum esset, atque his clarissimis scripturæ locis prorsus contrarium, Joh. XIV, 10, Col. II, 9, quorum in illo dicitur Pater esse in Filio, & Filius, s. Christus, in Patre κατ' ἐνύπαρξιν; in hoc vero πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος dicitur κατοικεῖν ἐν αὐτῷ σωματικῶς. Atque hoc ipsum tam luculentum appropinquationis essentia quoque ipsius divinæ argumentum est, ut hanc in dubium vocare desierint multi, etiamsi modum ejus specificum ineffabilem atque incomprehensibilem esse animadverterint. Conf. GERH. in *Exegef. LL. de Deo* § *Attrib. Div. §. 187, sqq.*, quem ipsum & alios, quo jure in suam sententiam trahere potuerit BAIERTUS, in *Comp. Theol. P. I, C. I, §. XII*, omnem essentia divinæ appropinquationem negando, illud judicent alii. Nos hactenus appropinquationem Dei referentes, partim ad essentiam Dei ipsam, partim ad operationes divinas, nunc secundum gratiam, nunc secundum iram, sese exerentes, hoc ipso non negamus, quod in hac appropinquatione, porro explicanda, possit etiam simul relatio institui quædam, tam ad propinquitatem temporis, quam ad propinquitatum reliquas species, supra jam commemoratas, quod ex infra dicendis abunde satis intelligetur. Enim vero, nec judicia divina imminencia, nec beneficia divina promissa, respuunt propinquitatem, seu appropinquationem, temporis, nec reliqua, per Nomen Dei connotata, propinquitati, huic vel illi, simili repugnant.

§. VI.

Cum vero & mirabilium speciatim fiat mentio in
C nostro

nostro oraculo, non erit alienum de illis hæc duo inquirere, primum, quid hic speciatim significant? deinde, quamnam habeant relationem ad Nominis divini appropinquationem, cujus occasione hoc loco commemorantur? Quid speciatim hic per mirabilia Dei intelligatur, illud vel ex solo vocabulo נִפְלְאוֹתַי, quod a נִפְלֵא occultum fuit, nomen habet: Inde enim נִפְלְאוֹתַי, participium alias fœminini generis, quod pro neutro ponitur, in plurali tamen potissimum numero, quomodo נִפְלְאוֹתַי dicuntur omnia ea, quæ sunt nobis mirabilia, seu occulta, cum illa sit intellectus nostri conditio humani, ut illa admiremur, quorum natura, causæ, aut circumstantiæ, nobis sunt occulta. Quando itaque speciatim *mirabilia Dei* commemorantur, statim apparet, quod illa denotent h. l. omnia Dei opera admiranda, quæ humanæ rationis captum & finitæ naturæ vires, longissime excedentia, nos rapiunt in admirationem divinæ, tam sapientiæ & potentæ incomprehensibilis, quam immensæ benignitatis & infinitæ justitiæ, quorum respectu etiam solus Deus dicitur *facere mirabilia*, Psalm. LXXII, 18, ubi, *benedictus est Dominus, Deus Israel*, inquit Psalter, *qui facit mirabilia solus*. Et, licet alias speciatim quoque & κατ' ἐξοχήν, admirandæ Ægyptiorum plagæ, reliquaque miracula, quæ fecit Deus, cum populum Israeliticum educeret ex Ægypto, dicantur *mirabilia Dei in Ægypto*, Psalm. CVI, 7, Exod. III, 20, Mich. VII, 15, quæ etiam hoc loco, in primis connotantur, tamen nihil prohibet, quominus & reliqua omnia Dei opera mirabilia, antea descripta, huc referamus, quoniam hoc loco de piis omnibus & fidelibus asseritur, quod סִפְרוּ נִפְלְאוֹת יְהוָה, quod enarrent, hoc est, celebrent, *mirabilia Dei*, ad eum modum, eoque sensu, quo Psalter, in Psalm. IX, 2, scribit: אֲסַפְּרָה כָּל-נִפְלְאוֹת יְהוָה, *narrabo, h. e., celebrabo, omnia mirabilia Dei*. Hoc
confi-

considerandi modo per mirabilia Dei hoc loco, generatim loquendo, intelliguntur simul opera, & creationis, & conservationis, & gubernationis, & redemptionis, una cum omnibus actibus gratiæ Spiritus Sancti applicatricis, tam vocantis, quam regenerantis, convertentis, illuminantis, justificantis, sanctificantis, inhabitantis & salvantis. Speciatim loquendo, pertinent huc, & in primis hoc loco intelliguntur, illæ divinæ operationes admirandæ, nunc gratiæ, nunc iræ & justitiæ, quæ specialiore[m] involvunt respectum ad populum Israeliticum & ad hostes ejusdem, quo considerandi modo, non solum, Jos. III, 5, transitus Israelitarum per Jordanem, & ea, quæ cum hoc conjungebantur, & beneficia Israelitis impertita, & pœnæ ab hostibus eorundem sumptæ, dicuntur נִפְלְאוֹת, sed & Exod. XXXIV, 10, commemorantur, conjunctim spectata כָּל-נִפְלְאוֹת, *omnia mirabilia Dei, quæ non sunt patrata in toto terrarum orbe, nec in ulla gente alia.* His observatis, facilimum erit porro respondere quærenti, quamnam relationem habeant hæc mirabilia, hæctenus explicata, ad appropinquationem Nominis divini? Apparet enim per se, vel me illud non monente, quod appropinquatio Nominis divini quam maxime sese exeruerit in his נִפְלְאוֹת, mirabilibus, cum in communi consideratis omnibus, tum vero illis, quæ vidimus, speciatim referri ad populum posse Israeliticum. Apparet porro, fideles omnes V. T. ideo enarrasse tam sæpe ac celebrasse hæc mirabilia, quoniam ex his ipsi præcipuum aliquod argumentum derivarunt, pro appropinquatione Nominis divini ipsa asserenda, sibi que ad animum revocanda, quorsum maxime respexit LUTHERUS in versione supra allegata.

§. VII.

Non desunt, quæ hic solent ab aliis nostri oraculi in-

terpretibus obverti in contrariam partem, de quibus vel ipsæ maximopere inter se discrepantes versiones solæ testari satis possunt, quarum nonnullæ, supra citatæ, sic adornatæ sunt, ut appropinquationis Nominis divini vix mentio quædam injiciatur, quæ tamen præcipuam totius oraculi partem constituit. Tum vero & GEIERUS, *in Comm. in hunc locum*, existimat, copulam *Vau* causaliter hic explicari non posse, ut sensus hic sit, *celebrandum esse Deum, quia appropinquationem Nominis sui, seu præsentiam, abunde comprobaverit auxilio mirabili ac tempestivo*, vel ut habet versio Lutheri: **Wir danken dir, wir danken dir, und verkündigen deine Wunder, daß dein Nahme so nahe ist.** Præfert potius sententiam R. SALOMONIS, qui propinquitatem Nominis divini per epexegefin interpretatur, *de frequente Nominis Dei devote laudati repetitione*, quoposito, sensus oraculi nostri hic esset, quem & Vulgata & Septuaginta-Viralis Versio, supra citata sistit, quo fideles se ipsos concitent ad laudem Nominis divini, *confitebimur*, inquentes, *confitebimur tibi, Deus, & invocabimus nomen tuum, sit illud propinquum*, scilicet labiis nostris: *Narrabimus mirabilia tua.* At enim vero, cum 1. hæc interpretatio (quam & SEB. SCHMIDIUS, versione sua videtur comprobasse, supra citata) solo illo nitatur fundamento, quod copulæ *Vau* significatio propria, quæ alias est copulativa, hic præter necessitatem defertur, cum præterea 2. epexegefsis quædam sic admittatur, quod & mihi videtur præter necessitatem fieri non debere, cum & 3. illud, quod præcipuum erat in ipso textu, nempe appropinquatio Nominis divini, prætermittatur, merito manemus in ea, quam supra suppeditavimus, explicatione, secundum quam & ipse scopus totius Psalmi LXXV multo clariori modo nobis innotescit. Confirmant nos mirifice, præter LU-

THERUM

THERUM, plerique fere interpretes reliqui, BRENTIUS, GESNERUS, BAKIUS, BUCERUS, JUNIUS, PISCATOR, SIMON de MUIS, &c., quorum verba quædam, deinceps alleganda, nostram sententiam, ubi opus fuerit, simul illustrabunt. Nunc sufficit illud præmonuisse, quod litera γ , quando præfigitur in sacro Codice dictionibus, creberrime significet idem, ac *quia*. Ita, v. c., Gen. XXII, 12, *nunc scio*, inquit Deus ipse ad Abrahamum, *quod timeas Dominum, & non pepercisti unigenito filio tuo*, hoc est, quia non pepercisti unigenito filio tuo. Exod. XVII, 1, 2, dicuntur *non adfuisse aquæ, & jurgatus est populus*, hoc est, quia jurgatus est populus, plura alia V. T. loca ut omittamus. Atque hoc usque adeo est verum, ut & N. T. quædam loca adduci possint, in quibus eodem sensu ponitur particula $\kappa\alpha\iota$, quo litera γ antea sumi dicebatur, v. c., Luc. I, 42, ubi *benedicta dicitur Maria, & benedictus fructus ventris ejus*, h. e., quia benedictus est fructus ventris ejus, & Col. II, 5, *Spiritu*, inquit Paulus, *sum vobiscum gaudens, & videns vestrum ordinem*, hoc est, quia, quasi coram, intueor vestrum ordinem. His ita positis, litera γ hoc loco præfixa, non dicitur, a nativa sua significatione, præter necessitatem, in aliam immutari, sed saltem, propter scopum textus & totius Psalmi, accipi pro *quia*, hoc est, eo sensu, qui alias in sacro Codice est receptissimus.

SECT. II. DOGMATICA.

§. I.

CUM constet de singulis fere oraculi nostri verbis, nunc erit facilimum paulo plenius exponere, in quonam consistat *Appropinquatio Nominis divini*: Oportet enim, ut duo ejusdem membra constituamus. α) Appropinquatio-

C 3

nem

nem ipsius Dei unitrini, quam nonnulli, approximationem essentia^e divina^e nominant, *quia Deus & Nomen ejus idem est, & Nomen Dei pro ipso Deo ponitur*, sic recte scribit SIMON. de MUIS, *cit. loc.*, *ideo, quando Dei Nomen dicitur appropinquare, hoc ipso Deus dicitur appropinquare.* Et, cum gratia Dei, benignitas, misericordia, justitia, omnipotentia, cæteraque Dei attributa, quæ iterum Dei Nomine connotantur, sint, a parte rei, ipsa essentia Dei, mirum non est, quod, hujus respectu, appropinquationem Nominis divini explicuerint nonnulli per appropinquationem essentia^e divina^e. Nos de eadem non immerito hæc duo observamus, primum, quod, propter ignorationem modi specifici nostram, in hac approximatione ipsius Dei, non debeamus rem ipsam negare: Deinde, quod modum ejus, qui est & manet inexplicabilis, non debeamus, vel more Fanaticorum exponere per ἀποθέωσιν & participationem naturæ divina^e Fanaticorum, ut velis dicere cum ARNOLDO, *in Myst. Soph.*, p. 29, *ich muß in Gott vergöttert seyn zum wesentlichen geeinten Ein*; vel extendere ad Naturalistarum & Deistarum *Deum materiatum*, vel, ut alias barbare in re barbara loquuntur, *creaturatum*, perque emanationes essentia^e suæ varias effusum in res creatas, per quas homo possit fieri Deiformis, transformari in Deum, vel immergi in eum, & abyssaliter idem cum eo fieri, ut loquitur BOEHMIUS, *in Aurora*, Cap. XXII, §. 46. Hoc enim hujusmodi est approximationis essentia^e divina^e explicatio, per quam omnino ipse Deus ejusdemque existentia atheistico modo revera negatur. *Deus spiritus est*, Joh. IV, 24, 2 Corinth. III, 17, qui, uti potest, divino more, sine omni, & commixtione, & confusione, & extensione, tanquam ens infinite perfectum, & expers omnis materia^e, omnia implere, Ephes. IV, 10, Jac. I, 17, ita etiam appropin-

propinquare potest hominibus, sine omni, & sui ipsius mutatione, & essentia suæ, vel cum rebus creatis unitisque commixtione, vel divisione, vel emanatione essentiali. β) Manifestationem hujus suæ appropinquationis, per varias operationes effectusque, nunc omniscientia, & omnipotentia, nunc gratia, amoris, misericordia, patientia similibusque attributorum divinorum, in primis illius gratia, quæ in Christo nobis data est, nunc justitia & ira, nunc gloria & majestatis suæ infinitæ divinæ. Hoc posterius BAKIUS & GESNERUS, citatis supra locis, sic recte explicuerunt: *Nomen Dei, inquit ille, est, quicquid de Deo prædicatur, quod videlicet sit bonis misericors & clemens, malis vero justus & vehemens, quando benefacta remunerat, & malefacta punit; Hic vero, Nomen Dei, scribit, est illa gloria Dei, quæ in stupendis ejusdem operibus elucescit. Ergo & Nomen Dei tum dicitur propinquum esse, quando Deus, admiranda sua liberatione fidelium, præsentiam suam manifestat, atque ita gloriam suam illustrem reddit.* Prior illa pars appropinquationis ipsius Dei unitrini, quam alii approximationem essentia divinæ nominant, ad explicandum pariter atque intelligendum difficilima est. Posterior autem pars, quæ manifestationem hujus appropinquationis divinæ per varias operationes & effectus omniscientia, omnipotentia, gratia, gloria, justitia & majestatis, divinæ, continet, hoc est, omnis generis & beneficia, nunc corporalia, nunc spiritualia, eademque singularia, & pœnas singulares, illa ab omnibus facilius, & apprehenditur, & intelligitur. Hæc causa est, cur multi, explicantes appropinquationem Nominis divini, hanc posteriorem solam, prætermissa priore, proponant, vide vel solum WIGANDUM, in *Consider. Methodica, de ubiquit. & omnipræs. Dei*, quod fieri tamen, meo quidem judicio, non debebat. In

nostro

nostro quidem oraculo שם יהוה קרוב, *Nomen Dei propinquum* fieri dicitur, in primis *per mirabilia Dei*, ac postea in vers. 3, *per judicia divina*, ad quam explicationem ipse quoque Servator noster respexit Joh. V, 17, & Apostolus, tam Act. XIV, 17, quam Cap. XVII, 26, 27, 28, at enim vero, hoc non fieri in sensu exclusivo, sed tantummodo ἐξοχμῶ & connotativo, illud, ex Sect. I, satis, ut opinor, perspicuum est. Atque hoc ipsum tam manifestum est, ut & illi, qui alias dubitant de priore, a nobis supra constituta, parte appropinquationis Nominis divini, hoc tamen haud difficulter concedant, quod manifestationes singulares divinæ præsentia, per beneficia singularia, aut per poenas singulares, in primis illa, quæ sese exerit, in gratiosa totius S. S. Trinitatis inhabitatione, per fidem, præsupponat ipsius quoque Dei appropinquationem aliam, quam, quæ vulgo per vocabulum omnipræsentia divinæ exprimitur, propterea, quod locus ille, qui occurrit Joh. XIV, 23, item Eph. III, 17, & similia alia, illud postulent.

§. II.

Considerari potest hæc appropinquatio Nominis divini, secundum utramque partem, hætenus explicatam, nunc *principiative*, quatenus a Deo proficiscitur, quando Deus dicitur ad homines, dicto utroque modo, appropinquare; nunc *subjective & terminative*, quatenus in hominem redundat, & ab eo non solum recipitur, sed & animadvertitur ac simul celebratur. Hinc non male distinguitur *in activam & passivam*, quam distinguendi rationem ipse quoque textus noster confirmat, quando primum Deus, seu Nomen Dei, dicitur, se appropinquare hominibus fidelibus in ecclesia, deinde vero & hi dicuntur Deo appropinquari, ex mirabilibus Dei, & judiciis divinis, appropinquationem Nominis divini animadvertentes, agnoscentes & collaudantes. Confirma-
tur

tur idem illud, cum aliunde, tum vero in primis ex Jer. XXIX, 13, & Jac. IV, 8, quorum in illo loco dicuntur, *Deum invenire debere omnes quærentes eum ex toto corde*, in hoc vero loco Jacobus, *appropinquate, inquit, Deo, & appropinquabit vobis*, ἐγγίσατε τῷ Θεῷ, καὶ ἐγγίσει ὑμῖν.

§. III.

Appropinquatio activa Nominis Dei, quia iterum duplici potissimum modo fit, *in appropinquationem, salutaris gratiæ, & specialis providentiæ divinæ*, non immerito subdistinguitur: Sic enim & Psaltes, Psalm. XLIX, 11, *uti Nomen Dei, inquit, ita etiam gloria tua*, ubi sine dubio per *Nomen Dei*, salutarem gratiam, per *gloriam* autem *Dei*, specialem Dei providentiam, intelligit, quod vel soli versiculi, 10, qui antecedit, & 12, reliquique, qui consequuntur, clare satis demonstrant. In illo *Nomen Dei* explicatur per *benignitatem Dei, quam pii & fideles in medio templo Dei expectant*, ex quo relinquitur *appropinquatio salutaris gratiæ divinæ*: In hoc, & consequentibus versiculis, *gloria Dei* dicitur elucere ex *justis Dei judiciis, & potentissima Sionis conservatione*, quæ ostendunt *appropinquationem specialis providentiæ divinæ*.

§. IV.

Appropinquatio Nominis divini, secundum salutarem ejus gratiam, paulo plenius sic describi potest, quod fit illa, qua Deus totius generis humani, postquam illud per peccatum a Deo erat avulsum, ita misertus est, ut dederit illi non solum Filium suum unigenitum Redemptorem, Joh. III, 16, ut omnes cum eo conciliarentur, & per eum salvarentur, Gal. IV, 4, 1 Tim. II, 4, 5, 6, 1 Joh. II, 1, sq., sed etiam, cum illos ob profundissimam peccati corruptionem, ad hunc Servatorem cognoscendum, & meritum ejus apprehendendum, præviderit ineptos futuros, ut dederit illis in hoc Servatore media quo-

D

que

que sufficientissima & efficacissima gratiæ, eaque, non solum per gratiam vocantem, offerenda omnibus, sed & applicanda, secundum certum ordinem, ordinem, inquam, gratiæ regenerantis, illuminantis, convertentis, justificantis, sanctificantis, inhabitantis, ac denique salvantis, de quibus præ cæteris conferri merentur JOH. HULSEMANNUS *Tr. de Auxiliis Grat. Divin.* & JOH. FECHT. *Diss. de Ordine Modoque Gratæ Divin.* Hæc appropinquatio Nominis divini statim post lapsum incepit, cum prima Evangelii revelatione, Gen. III, 15, circa quam & ejus descriptionem illud maxime notatu dignum est, quod dicatur *Deus, per hortum Paradisi, quasi itando & clamitando, fugientes parentes primos, seque abscondentes, quæsiwisse*, itaque illis appropinquatus per prædicationem, & Legis, & Evangelii, Gen. III, 8, 9. Continuavit idem Deus hanc appropinquationem Nominis sui tempore Patriarcharum, tempore Mosis & Prophetarum V. T., per tot Evangelii illius primi repetitiones, tot apparitiones & visiones, ut vix enumerari omnes possint, confer. interim CALOV. *Diss. de Apparit. V. T.* Illustres admodum confirmationes ejusdem hujus appropinquationis Nominis divini, secundum salutarem gratiam, occurrunt, Exod. XXXIV, 6, Ezech. XVIII, 21, sq., XXXIII, 11, &c. Illustrissimus ejusdem appropinquationis gradus accesit tempore N. T., ut infra demonstrabitur. Nunc sufficit hic præmittere ejusdem appropinquationis præcipuas quasdam, ex N. T. quoque depromptas, assertiones, quales occurrunt Joh. III, 16, 2 Tim. III, 4, 2 Pet. III, 9, Act. IV, 12, & in primis quoque Rom. V, 8, sqq., & Eph. II, 13, sq., quorum in illo dicitur *Deus suam erga nos charitatem quam maxime commendasse, eo, quod, cum adhuc essemus peccatores, Christus pro nobis mortuus sit, nunc autem, ejus sanguine justificati, servemur multo magis ab ejus ira, &*
quæ

quæ reliqua sunt, quæ consequuntur. In hoc autem dicimur, ἐγγύς, *propinqui facti per sanguinem Jesu Christi*. Cum vero per peccata corrupti homines ita sint, ut, plerique, Deo ad hunc modum ad eos appropinquante, ipsi vicissim ad eum appropinquare nolint, sed per peccata, atque impœnitentiam longissimo intervallo a Deo se removeant, & gratiam omnem & gratiæ media, in Christo sibi data & oblata, rejicientes, oritur inde appropinquatio quoque Dei secundum iram & justitiam, ejusdemque effecta, quæ judicia divina dici solent. Licet enim hæc Dei, secundum iram & pœnas justissimas considerati, appropinquatio ac manifestatio, ad appropinquationem salutaris gratiæ divinæ per se pertinere non videatur, in sacro tamen Codice cum eadem, per modum oppositi, non raro conjungitur, in primis, Exod. XXXIV, 6, sq., & Esa. XLVII, 13. Ibi Filius ipse Dei, Nomen Dei interpretaturus, ejus appropinquationem exponit, non per solius misericordiæ, benignitatis & gratiæ divinæ manifestationem, sed & simul per visitationes iniquitatum justissimas: Hic vero Deus dicitur, & salutarem gratiam, & justitiam suam, simul appropinquasse, illam respectu Sionis ipsius, hanc respectu hostium Sionis.

§. V.

Est hæc appropinquatio activa salutaris gratiæ divinæ, in se & per se spectata, una, sicuti unus est ejusdem auctor, fons & origo, Dominus nempe & Servator noster Jesus Christus, quia *non est in alio quodam salus, nec datum hominibus aliud Nomen, per quod salvari possint, nisi per Nomen Jesu*, Act. IV, 12. Interim, si consideretur ex accidenti, quoad temporum periodos, & duplicem maxime modum divinæ œconomix, circa hanc appropinquationem salutaris gratiæ, potest illa distingui in eam, quæ est Veteris, & illam, quæ est Novi

Testamenti. Illa continet appropinquationis hujus, non promissiones tantum, sed, & initium, & continuationem perpetuam, non in typis tantum nudis, sed suo etiam modo in re ipsa, inchoatam: Hæc addidit ipsius rei complementum ultimum, in luce ipsa multo clariore. Hinc non solum Moses populum Israeliticum felicem prædicat præ omnibus gentibus, propter hanc, ad illum jam tum in V. T. factam, appropinquationem salutaris gratiæ, in Christo hominibus data, prorsus singularem, Deut. IV, 7, sed & reliqui Prophetæ prope modum omnes semel atque iterum & sæpius mentionem fecerunt hujus quoque appropinquationis, idque non raro in præterito etiam tempore, v. c., ut ex multis pauca excitemus, Psalm. XXXIV, 19, LXXXV, 10, CXIX, 151, CXLV, 18, Ecl. XIII, 6, L, 8, LI, 5, LV, 6, LVI, 1, &c. In N. autem T. dicitur, Apostolo interprete, ἐγγύτερον εἶναι ἢ σωτηρίαν, ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν, *propinquior facta salus*, seu magis appropinquata, quam credidimus, Rom. XIII, 11, quod ipsum & Servator noster sæpe proposuit, v. c., Luc. X, 11, & XXI, 28, 31, quoniam nempe tempore N. T., plenissimo quasi jubare, ἐπεφάνη, eluxit ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἢ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, h. e. promissus ille in V. T. gratiæ divinæ propinquioris gradus, Tit. II, 11: Non concernit enim hæc differentia substantiam ipsius rei, sed solas ejusdem circumstantias, atque unius & ejusdem divinæ, tam gratiæ, quam appropinquationis gratiosæ, diversos gradus exhibet.

§. VI.

Media, per quæ appropinquatio activa salutaris gratiæ divinæ sese exerit, sunt verbum Dei & sacramenta. Ex his appropinquationem, per verbum Dei, quæ & olim facta est, & hodie fit, speciatim si considerare velis, oportet, ut & hanc unam dicas & eandem, in se nempe consideratam, eandemque Veteri etiam Testamento communem, sicuti est

est

est unum saltem Dei verbum revelatum V. & N. Testamenti. Quemadmodum vero verbum illud unum compositum est ex partibus duabus, & Lege, & Evangelio, sic etiam appropinquatio activa salutaris gratiæ divinæ fit per Legem & Evangelium simul, ita tamen, ut illa indirecte & παρασκευαστικῶς, hoc directe, ad appropinquationem illam cooperetur. Quod ad Evangelium attinet, mediante quo Deus omnem in Christo nobis datam gratiam partamque salutem, & offert, & confert, illud in V. T. jam obtinuisse, tam ex prima Evangelii, jam in Paradiso facta, Gen. III, 15, quam ex sæpe deinceps repetita, prædicatione, constat: Non est enim aliud Evangelium, nisi unum illud de Christo, neque aliud aliquod, nisi a Pseudo-Prophetis & Pseudo-Apostolis, prædicari potest, Gal. I, 6, 8. Quoties itaque in V. T. dicitur, v. c., Nomen Dei prædicatum, atque hæc prædicatio denuo instaurata, quod factum esse temporibus Sethi, Abrahami, Isaaci, Mosis Samuelis & aliorum, legimus, Gen. IV, 26, XII, 8, XIII, 4, XXI, 33, XXVI, 25, Exod. XXXIII, 19, I Sam. IV, 1, &c. quoties, Deus repetiit promissiones, Abrahamo datas, & semini ejusdem, Gen. XII, 3, XVIII, 18, XXII, 18, XXVI, 4, quoties novas dedit, easdemque semper illustriores, & ad plures circumstantias extensas, promissiones, tam de Christo, ejusdemque, & conceptione, & nativitate, & passione, & morte, totoque officio ejus mediatorio, per tot Prophetas V. T., maxime per Davidem & Esaiam, quam de toto statu Ecclesiæ N. T., toties dicendum, quod Deus sese alio iterum atque alio modo appropinquaverit, secundum salutarem gratiam fidelibus V. T. Hinc non solum omnes Prophetæ V. T. dicuntur testimonium perhibuisse de Christo, Act. X, 43, sed & omnes fideles V. T. dicuntur similiter salvati, διὰ τῆς χάριτος τῆς Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, πιστεύοντες εἰς αὐτόν, sicut & nos, Act. XV, 11, Hebr. XI, 4, sqq.

§. VII.

Appropinquatio activa salutaris gratiæ divinæ per verbum Legis *directa* nulla fieri potest, quia Lex per peccatum est infirmata, ut salvare post lapsum neminem possit, Rom. VIII, 3, 2 Corinth. III, 6, sq., nihilque operari, nisi iram, Rom. IV, 15. Interim Deus primo dicitur verbum Legis, singulari cum manifestatione, & gloriæ ac majestatis, & gratiæ, suæ, revelasse jam tum in V. T., quod copiose describitur, Exod. XIX, 11, sqq., 18, sqq., ex quo si quis velit appropinquationem activam salutaris gratiæ divinæ, scilicet *indirectam*, derivare, ego non refragabor. Deinde vero & verbum Legis ad gratiam convertentem aliquid cooperatur, contritionem in cordibus hominum producendo, Rom. III, 20, VII, 7, cum sit instar mallei, petram conterentis, Jerem. XXIII, 29. Quod ipsum, si quis iterum velit appropinquationem activam salutaris gratiæ divinæ παρασκευαστικήν nominare, ego non repugnabo, cum ex lege naturæ, & solis viribus naturalibus, illa derivari non possint, quæ ad veræ pœnitentiæ partem priorem, h.e. contritionem, requiruntur, quippe, quæ omnino ab inchoata gratia divina ac supernaturali convertente dependent, atque efficaciam divinam Legis revelatæ adscribi debent, ut nihil dicam de eo, quod in gratia quoque sanctificante verbum Legis constituat normam omnium agendorum & omittendorum, Jac. I, 18, 21, sq. Sed & hæc non demum in N. T. cœpisse, sed in V. etiam T. jam obtinuisse, nemo facile inficiabitur.

§. VIII.

Cum ex Sect. I jam constet, quam maxime etiam sese exerat appropinquatio activa gratiæ salutaris divinæ per **נְפִלְאוֹת יְהוָה**, omnis generis mirabilia Dei, ibidem jam explicata, apparet inde denuo, hanc quoque appropinquationem

tionem

tionem Nominis divini utrique Testamento fuisse communem. Etsi enim illustrior quidam gradus accesserit miraculorum tempore Novi Testamenti, cumque illo nova quædam majoris appropinquationis, secundum gratiam divinam, accessio, cujus respectu Servator ipse, Matth. XI, 21, concedit talia miracula facta non esse apud Tyrios & Sidonios, qualia facta sunt in illis civitatibus, in quibus ipse versatus est; non potest tamen negari, Deum sæpe etiam in V. T. singulari admodum modo, per similia נִפְלְאוֹתָיו, se ipsum appropinquasse, nunc Noacho, Abrahamo, & omnibus fere Patriarchis, nunc Saræ, uxori ejusdem Abrahami, nunc Mofi, & toti populo Israelitico (maxime cum omnipotente eum manu educeret ex Ægypto per desertaloca bene multa) nunc Eliæ, & omnibus fere reliquis Prophetis, nunc tot aliis sanctis ac fidelibus V. Testamenti, idque iterum per singularia, nunc beneficia, nunc judicia divina, ut illud plene hic enarrare nimis longum foret.

§. IX.

Cum institueret Deus circumcisionem, sacramentum V. Testamenti primum, Gen. XVII, 7, sqq., novum addidit gradum suæ, secundum gratiam salutarem consideratæ, appropinquationis V. Testamenti. Significabat enim, offerebat, conferebat, imo & obsignabat, pro ratione diversi subjecti, circumcisio gratiam omnem Dei fœderalem. Hinc Mofi dicitur *signum fœderis*, imo & ipsum *fœdus gratiæ divinæ*, Gen. XVII, 10, 11, sqq., Stephano ἡ διαθήκη, Act. VII, 8, Apostolo autem *sigillum justitiæ fidei*, Rom. IV, 11, quia, interprete CHRYSOSTOMO & THEOPHYLACTO, *fuit data Abrahamo in signum & testimonium illius justitiæ, quam jam obtinuerat per fidem*, de quo elegantiores occurrunt AMBROSII in Cap. II Luc., AUGUSTINI, Lib. XVI, de Civ. Dei, Cap. XVII,

XVII,

XVII, Lib. VI, contra Faust. c. 3, BERNHARDI Serm. 3, de Circumcis., & aliorum, sententiæ, cum quibus & illa conferri possunt, quæ BALDUINUS disputat, contra Socin., Calvin. & alios, Com. in Rom. IV, II, quest. X, sq., in quibus illud maxime urgetur, quod circumcisio non dicatur data tantummodo, Abrahamo, ut σημεῖον τῆς περιτομῆς, *signum circumcisionis*, sed & σφραγὶς τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως, *sigillum justitiæ fidei*. Si dicendum, quod res est, Deus omnino per hanc circumcisionem non solum Abrahamo, reliquisque adultis ac circumcisis, confirmavit justitiam fidei, sed & illis, qui in prima ætate circumcidebantur, eandem hanc fidei justitiam, ὑποθέσιν, & spem salutis æternæ contulit. Hoc enim clarissime confirmant addita verba promissionis ipsius Dei: *Ero Deus tuus, & Deus seminis tui*, quippe quæ omnino spondent singularem gratiæ appropinquationem ad circumcisos. Confirmant idem illud porro emphaticæ, & circumcisorum, & non circumcisorum descriptiones, quæ passim occurrunt in sacro Codice, in quibus illi dicuntur recepti in fœdus gratiæ divinæ per fidem, & uniti cum Deo, & spem habentes vitæ æternæ, & magnam παρρησίαν fidei, exemplo Jonathanis, 1 Sam. XIV, 6, Davidis, 1 Sam. XVII, 26, 36, atque aliorum. Non circumcisi vero describuntur, ut alienati a Deo, & gratia divina, seu vita, quæ est ex Deo, spernentes autem circumcisionem dicuntur excindendi ex Populo Dei, Gen. XVII, 14, Jer. IX, 25, &c.

§. X.

Accedente iterum, atque instituto postea, sacramento quoque Agni Paschalis, Exod. XII, novus iterum accessit gratiæ divinæ appropinquantis radius tempore V. T. Deus enim & hoc instituit sacramentum, non ideo tantum, ut admone- ret Israelitas de beneficio illo, quo Deus eos affecerat in Ægypto, sed maxime, ut esset medium efficax appropinquantis gratiæ

gratiæ divinæ, ad obfignandam & confirmandam fidem in Christum, & fidei justitiam, ad excitandam fidei quoque πληροφορίαν aliquam in fidelibus Veteris Testamenti, de quibus, vel maxime propterea legimus, Sap. XVIII, 6, 9, quod, licet in typis & umbra saltem fuerint versati, comedentes tamen de Agno Paschali, securi fuerint in promissionibus Dei, & bono animo, & salutem justorum præstolantes, parati ad mala æque ac bona, patienti animo, subeunda ac perferenda. Quod scilicet Novi Testamenti sacramenta in ipso corpore exhibent, idem illud sacramenta V. T. in typis non significarunt solum, sed & pro ratione illius Testamenti, velut in umbra, simul exhibuerunt, Col. II, 17. Hujus respectu Paulus, nos, inquit, habemus etiam, sicut fideles V. T., agnum Paschalem, qui est Christus, de quo Petrus testatur, quod pro nobis, tanquam agnus ἀμωμος καὶ ἀσπιλος, mactatus sit in cruce, 1 Cor. V, 7, & 1 Pet. I, 19.

§. XI.

Quanto vero illustrior gradus claritatis in toto lumine spirituali, tempore N. T., obtinuit, præ temporibus V. T., Rom. XIII, 12, tanto quoque major est ille gradus appropinquationis gratiæ divinæ salutaris dicendus, qui sese exerit per sacramenta N. T., præ illa, quam vidimus factam in sacramentis V. T. Baptismus propterea προπύλαιον, seu πρόθυρον, τῆς χάριτος, recte dicitur Patribus Græcis, hoc est, ut loquitur AUGUSTINUS de Catech., cap. 1, porta prima gratiæ divinæ, & primus introitus sanctorum ad æternam, & ipsius Dei, & Ecclesiæ, consuetudinem, vel, ut loquitur NEANDER, in Theol. Christian., cap. de Bapt., prima ad regnum cælorum janua, brachiaque Christi, & oscula ejus, quibus e gremio parentum transferimur in participationem omnium bonorum cælestium, numerumque electorum Dei, quibus & cælesti civitati inscribimur, & membra corporis Christi reddimur, quæ cum ipso, tanquam

E capite

Capite mystico, unum sunt. Confirmat eundem hunc gradum appropinquationis gratiæ divinæ per baptismum Scriptura Sacra, quando testatur, nos per baptismum *coadoptari in filios Dei & induere Christum*, Gal. III, 26, sq., quod ipsum, quomodo fiat, egregie explicuit LUTHERUS, T. IV *Fen.*, fol. 115, quando iterum per baptismum dicimur, *cum Christo in mortem sepeliri*, Rom. VI, 3, sq., quando per baptismum, *tanquam lavacrum regenerationis & renovationis, Spiritus S. opulenter dicitur super nos effusus*, Tit. III, 5, & quæ sunt longe plures aliæ singularis divinæ gratiæ, per baptismum appropinquantis, descriptiones.

§. XII.

Per cœnam Domini specialiori iterum modo Deum nobis, secundum gratiam, & nos Deo, secundum hujus gratiæ participationem, appropinquari, hoc tanto facilius est ad demonstrandum, quanto rectius constat, quod non solum *panis benedictus, quem frangimus, sit communio corporis Christi, & calix, cui benedicimus, sit communio sanguinis Christi*, 1 Cor. X, 16, sed & nos, in, cum & sub, hoc pane, verum corpus Christi, in mortem pro nobis traditum, & verum sanguinem Christi, pro peccatis nostris effusum, in, cum & sub, vino illo benedicto, ore etiam corporis nostri, accipiamus, secundum verba Christi instituentis hanc cœnam, Matth. XXVI, 26, sqq., & Apostolum, hæc verba repetentem, explicantem ac confirmantem, 1 Cor. X & XI, capp. Fit enim ex eo, ut per hoc ipsum arctissime cum Deo unitrino & Christo uniamur, ut *percipiamus thesaurum omnium beneficiorum Christi, quia accipimus illud* (sunt hæc verba CHEMNITII, in *Exam. Conc. Trid.*, Cap., de *Inst. Sac. Cœn.*, p. 124) *in quo peccata omnia nobis remittuntur, in quo mors aboletur, & vita nobis communicatur, quo nos denique Christus sibi, tanquam membra, adjungit.* Ideo scilicet Christus instituit sacramen-
tum

tum eucharistiæ, ut non solum fidem in nobis, omnesque nobis datas promissiones evangelicas, confirmaret & obsignaret, sed, cum nos ascendere ad eum in cœlum non possimus, Rom. X, 6, ipse quoque ad nos descenderet, & corpus suum in cœna hac sacra manducandum, & sanguinem suum bibendum, exhiberet, ut nos, sibi spiritualiter, velut palmites, insertos, ad vitam æternam nutriret, secundum promissionem illam, quam ipse nobis dedit, Joh. VI, 54, 56: *Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, is manet in me & ego in ipso, & habebit vitam æternam.*

§. XIII.

Cum fundamentum, fons & origo, omnis ad genus humanum appropinquationis gratiosæ divinæ sit solus Christus, Act. IV, 12, hic vero, tam in V., quam in N., T., sit revelatus ac manifestatus in illo, ut ἀσαρκος, cum respectu ad futuram incarnationem, per varias typicas adumbrationes, in hoc, ut ἐνσαρκος in ipso corpore, non erit alienum, hic speciatim commemorare appropinquationem salutaris gratiæ, per Christum in typis factam. Non est autem mihi constitutum, omnes huc revocare typos V. T., quod factum esse jam dudum ab aliis, non ignoro, v. c., a FRID. BALDUINO, in *Passione Christi Typica*, FRID. RAPPOLTO, in *Jesu Typico*, LUC. BACKMEISTERO, in *Explicat. Typor. Vet. Test.*, DAN. FESSELIO, in *Christo Mystico*, MICH. BAUMANNO, in *Analect. Typic. Sacris*, & reliquis, etiam non nostratibus. Mihi sufficit, hoc loco illud saltem observare, quod in typicis illis præfigurationibus V. T. non fuerit tantummodo quædam σκια τῶν μελλόντων, Col. II, 17, Hebr. IIX, 15, vel etiam σκια τῶν ἐπιφανίων ἀγαθῶν, Hebr. X, 1, σημεῖον καὶ ὑπόδειγμα τῶν μελλόντων, Matth. XII, 39, Heb. VIII, 5, sed & evidens quædam demonstratio appropinquationis divinæ, nunc secundum gratiam, nunc secundum iram, divinam. Scilicet, quemadmodum sponsus solet quandoque, per sui,

quam sponsæ offert, imaginem, amorem suum tenerrimum non significare tantum, sed & desponsationem cum sponsa intendere atque inchoare; ita & Servator noster, sponsus ille hominum spiritualis, cum intenderet, atque adeo jam tum inchoasset in V. T., spirituales illam desponsationem, quæ Hof. II, 19, sq., describitur, quasi per imaginem se obtulit sponsæ suæ V. T., nunc per arcam fœderis, Exod. XXV, 10, Heb. IX, 4, sqq., quam Paulus, ut *ἱλαστήριον* interpretatur, Rom. III, 25, Hebr. IV, 16, nunc per serpentem æneum Mosaicum, Num. XXI, 3, sq., quem Servator noster ipse de se exponit, Joh. III, 14, nunc per sacerdotem summum V. T., de quo Paulus agit, Heb. III, IV, VI, VII, VIII & IX, Capp., nunc per innumeras typicas præfigurationes alias, ad appropinquationem salutaris gratiæ, in Christo nobis datæ, referendas. Nec defuerunt typicæ adumbrationes iræ divinæ, judiciorum ac pœnarum divinarum appropinquantium, quando v. c., Esaias jubebatur togam exuere, qua indutus erat, abjectisque calceamentis, ad captivorum se habitum componere, Es. XX, 1, sqq., quando Jeremiæ injungebatur, ut cingulum, quod præparaverat, suisque lumbis imposuerat, ad Euphratem absconderet in projectura petræ, quod multis post diebus corruptum, & ad nullam rem aptum deprehendebatur: Hæc enim, & hujus generis longe plura alia, manifesta erant judiciorum, tum temporis imminentium, justissimorum argumenta.

§. XIV.

Quo autem magis umbratili modo salutaris illa gratia in typis proponebatur V. T., eo majori & clariori cum luce, Filio Dei ipso in carne manifestato, eadem hæc gratia tempore N. T. explenduit. Hoc enim ipso omnia illa, quæ prædicta erant ab omnibus Prophetis, simul impleta sunt, ut summo cum jure potuerit, *ἐξοχικῶς* loquendo, Paulus exclamare, Tit. II, 11, *illuxit gratia illa salutifera omnibus homi-*

hominibus, erudiens nos, ut, abnegatis mundi cupiditatibus, temperanter, juste & pie, vivamus in præfenti seculo, atque iterum, Rom. XIII, 11, sq., Nox præterlapsa est, & dies appropinquavit, imo propior nobis est salus, quam credebamus. Abjiciamus itaque opera tenebrarum, & induamur habitu, qui luci est conveniens. Omnium scilicet consensione maximum pietatis mysterium, quo Deus erat manifestandus in carne, tum quidem apparuerat, 1 Tim. III, 16, Deus erat manifestatus in carne, justificatus in spiritu, conspectus ab Angelis, prædicatus gentibus, fides erat et habita in mundo, sursum erat receptus in gloriam. Ipse prædicaverat, officio prophetico defunctus suo, regnum cælorum quam maxime appropinquatum, Matth. IV, 17. Summa salutaris gratiæ, quam annuntiabat, hæc erat: Sic Deus dilexit mundam, ut omnes, qui credunt in eum, non damnentur, sed habeant vitam æternam, Joh. III, 16, vel secundum Joh, VI, 4: Hæc est voluntas illius, qui misit me, ut Filium si quis videat, inque eum credat, habeat vitam æternam. Nec prætermisit idem hic Servator, de ira divina maxime appropinquante, conciones frequenter repetitas, quarum hæc summa erat: Qui non credet in Filium Dei, non videbit vitam, sed ira Dei manebit super eum, ex Joh. III, 36, vel, omnis arbor, malos fructus ferens, abscindetur, & in ignem immittetur, ex Matth. VII, 19, cum quo illud recurrit, Joh. V, 23, omnes palmites, fructum non ferentes, tollet Pater meus. Eadem hæc summa erat concionis Johanneæ, tam de salutari gratia, quam ira Dei, appropinquante apud Matth. III, 2, 8, 10. Desipiscite, appropinquavit regnum cælorum, agite pœnitentiam, & credite Evangelio, quia securis jam posita est ad arborum radicem, omnis igitur arbor, non ferens fructus bonos, excindetur, & in ignem abjicietur.

§. XV. Gratia Dei Spiritus Sancti, qua nobis omnis, hactenus explicata, salutaris Dei gratia applicatur, in se quidem spectata, una est, sicuti unus est Spiritus Sanctus, at actus tamen illi, quibus hæc gratia nobis magis magisque appropinquat, diversi sunt, 1 Cor. XII, 4, sqq. Per gratiam vocantem salus ipsa æterna, cum sufficientissimis atque efficacissimis gratiæ mediis, offertur, addita invitatione divina, ad hæc admittenda, seu adhibenda, atque illam obtinendam. Per gratiam regenerantem, illuminantem ac convertentem, expulsis ex intellectu tenebris, sublataque ineptitudine voluntatis naturali, mediantibus verbo & sacramentis, vires supernaturales ac spirituales ad pœnitentiam & fidem conferuntur, ipsaque pœnitentia & fides producit. His ita collatis, sequitur justificatio, in qua homini peccatori, pœnitenti & credenti, propter justitiam Christi, vera fide imputatam, confertur remissio, & peccatorum, & pœnarum omnium promeritarum, ipseque justus a Deo habetur & declaratur, inque numerum filiorum Dei coadoptatur. Inchoata, post hanc justificationem, per gratiam renovantem, sanctificatione, recipitur homo in unionem cum ipso Deo unitrino & Christo arctissimam, fitque unum cum Christo corpus mysticum. Hoc postea inhabitando, & intrinsecus in eo ineffabili modo operando, preces ac pœnitentiam perpetuam continuando, fidem conservando atque amplificando, auxilia gratiæ in omni genere adversitatum, quandoque inusitata & prorsus singularia, suppeditando, omnesque fidei fructus producendo, non sustentat solum, sed & magis magisque purificat & sanctificat, usque dum ad plenam æternæ salutis fruitionem perducatur. Ex quo apparet, quomodo Nominis divini appropinquo per omnes gradus gratiæ Spiritus Sancti applicatrici se diffundat.

§. XVI. Restat *appropinquo activa Nominis divini, secundum specialem providentiam divinam*. Hæc vero nihil aliud est, quam hujusmodi operatio divina, qua Deus in conservatione ac gubernatione quorundam hominum ita se gerit ac cooperatur, ut erga illos singulares, nunc specialioris benevolentiæ ac benignitatis, nunc sapientiæ ac potentiæ suæ, nunc justitiæ, actus, sic exerat, ut hi tales actus effectusque, quasi palpando sentiant, Deumque ipsum ex eo magis magisque agnoscant & glorificent. Ad hujusmodi appropinquo specialem providentiæ divinæ respexit Paulus, quando Deum nominat

nominat

nominat conservatorem omnium hominum, maxime vero piorum, I Tim. IV, 4; & Psaltes Pf. IV, 4, quando omnes ad hujus appropinquationis considerationem cohortatur his verbis: וְרַעוּבֵי-הַפֶּלֶא יְהוָה חֲסִיד לֹו, quæ SEB. SCHMIDIUS non male ita transtulit: *Agnoscite quæso, quod mirabilem faciat Jehova sanctum ipsi, & LUTHERUS: Erkennet doch, daß der Herr seine Heiligen wunderbarlich führe.* Sine dubio huc etiam pertinent verba Apostoli illa, quæ occurrunt, Phil. IV, 5, sq., ὁ Κύριος ἔγγυς, μηδὲν μεριμνᾶτε, *Dominus propinquus est, nolite quicquam curare.* Psalmo CVI, 7, sq., describitur hæc appropinquatio Nominis divini per יְהוָה נִפְלְאוֹת admirabilia Dei opera, & רַב חֲסִדוֹ, *amplitudinem benignitatis ipsius, quam etsi majores ejusdem in Ægypto & deserto non intellexerint, Deus tamen illis exhibuit, לַמַּעַן שְׁמוֹ לְהוֹדִיעַ אֶת-גְּבוּרָתוֹ, propter Nomen suum, ut notam faceret potentiam suam.* Hæc est illa appropinquatio Nominis divini, quam experti sunt omnes propemodum Patriarchæ, in primis Enochus, Noachus, Abrahamus, Isaacus & Jacobus. Hanc experti sunt Moses & populus Israeliticus, omnesque sancti Dei Viri V. T., maxime David & Elias. Neque est, neque fuit, neque deinceps erit, quisquam vere fidelium N. T., qui non identidem repetat illud Mariæ ex Luc. I, 46, sqq., *magnificat anima mea Dominum, & exsultat spiritus meus super Deo Servatore meo, quia magnifice mecum egit potens ille, cujus sanctum est nomen, & cujus misericordia in omnes ætates parata est timentibus ipsum,* qui non cum Davide hanc Nominis divini appropinquationem sibi exoret, ex Ps. XVII, 7, הַפֶּלֶא חֲסִידֶיךָ, *fac mirabiles benignitates tuas, qui servas recipientes se ad dexteram tuam ab insurgentibus.* Norunt omnes sancti, quod hæc appropinquatio Nominis divini, secundum singularem providentiam, etiam ad effectus justitiæ divinæ se extendat, adeoque in dissipandis quoque superbis cogitatione cordis sui, in detrudendis potentibus de throno, & extollendis humilibus, in exsatiandis esurientibus, & divitibus dimittendis inanibus, similibusque judiciis divinis admirandis, & sæpe prorsus inusitatis, sese exerat, Luc. I, 51, sqq., hinc in omni insultatione hostium ad Deum devolvuntur, & tales cum Davide preces fundunt, ex Psal. XXII, 20: *Tu ergo, Jehova, ne procul absis, virtus mea ad auxilium festina, eripe a gladio animam nostram, & a cane unicam; Serva nos ab ore leonis, & a cornibus unicornium, exaudiens nos. Nos*

e contra-

econtrario enarrabimus Nomen tuum fratribus nostris, & in media congregatione te laudabimus. &c.

§. XVII. Oritur inde appropinquatio illa Nominis divini in nobis, quam in principio *appropinquationem fidei passivam* dixi. Est hæc nihil aliud, quam ipsa fides in nobis, ejusdemque quasi experientia quædam spiritualis, qua vere fideles & pii, per eandem hanc fidem, in se ipsam quasi reflexam, appropinquantem Dei, & gratiam, & providentiam specialem, agnoscunt & sentiunt, utriusque, infallibili cum assensu, & fiducia filiali, adhærentes, expertique hac ratione veritatem omnium promissionum divinarum, singulari cum *παρρησία* & *πληροφορία* fidei, in Deo suo lætantur, eundemque celebrant. Hæc in primis telexerunt in Davide, cum alias, tum maxime in Ps. XCV, 1, sqq., quando, *agite, inquit, cantemus Jehovæ, clangamus rupi salutis nostræ. Eamus ante faciem ejus cum gratiarum actione, cum Psalmis clangamus ei: Nam Deus fortis magnus est Jehova, & rex magnus super omnes Deos, in cujus manu sunt ima vestigia terræ, penes quem sunt vires montium. Venite, incurvemus nos, & procumbamus; flectamus genua coram Jehova, qui fecit nos, cum ipse sit Deus noster, nos vero populus pastus ejus, & grex ductus ejus.*

§. XVIII. Ex omnibus tandem hoc relinquitur, quod fideles Novi Testamenti omnibus gentibus haud tantum, sed & ipsis fidelibus V. T., quod ad hæcenus explicatam Nominis divini appropinquationem attinet, in multis præferri possint. Confirmat illud Servator ipse Matth. XIII, 16, sq. & licet in hoc loco suorum videatur Discipulorum oculos & aures tantum beatas prædicare, propterea, quod viderint & audiverint, quæ multi Prophetarum & justi desiderarunt videre & audire, & non viderint ea, nec audiverint, nihil tamen repugnat, quo minus & hoc ad omnes extendamus fideles N. T., cum & ipse Apostolus illud ad omnes quoque Ephesios referat, *qui olim, inquit, eratis longinqui, facti estis propinqui per sanguinem Christi.* Quamobrem, cum & nos sciamus, quod simus Deo ita appropinquati, rogemus eum, ut maneat in nobis, & nos in eo, ut hic quoque sentiamus, quæ sint opes gloriæ hæreditatis in sanctis, & quæ sit supereminens illa magnitudo gratiæ ipsius, usque dum in eum evehamur statum, ut appropinquare eidem amplius non possimus.

••• (o) •••

Coll. Miss. N. 186, 24